

РОДОВІДНІ КОЗАКІВ ТЕРЕХМИРІВСЬКОЇ СОТНІ

Один із козацьких реєстрів надає цікаву інформацію про козацтво терехтемирівське, вказуючи на поділ за статтями (4 — служба з вітчизн і дідизн, 5 — служба з вітчизн, 6 — служба з власних земель). Під цим кутом зору сотня мала такий вигляд:

	4 ст	Козаки виборні 5 ст	5 ст	Козаки підпомічні 6 ст	всього
Міського куреня	5	13	35	4	57
с. Стівп'яги	2	15	16	15	48
с. Ячники	—	5	7	4	16
с. Підсінне	—	13	6	—	19
с. Андрушів	—	3	14	—	17
с. Козинець	—	8	15	—	23
с. В'юнище	—	10	8	—	18
сц. Городище	—	8	4	—	12
всіх	7	75	105	23	210

Сім родин 4 статті (тих, хто служив з отчизн і дідизн) склали Масло, Ємці, Тимошенки, Луненки, Степаненки, Однороги, Ковалі. Коли рахувати в середньому на кожне коліно роду по 30 років, то вже в 70-ті рр. XVII ст. ці козацькі родини мали володіння на Терехтемирівщині.

Особливу увагу привертає рід Ємців. Це перша з відомих нам козацьких терехтемирівських родин. Так, ще у 1620 р. козак Андрій Ємченко купив пісочище з сіножаттю на урочищі Олешки у переяславського міщанина Артема Пащенка. Ємці зустрічаються у с. Стівп'ягах протягом всього існування козацької держави (XVII—XVIII ст.); служив у козацькому війську Давид Ємець (1689), у 1716 р. бачимо тут Леська Ємченка, в реєстрі 1736 р. зафіксований Давид Ємченко, за якого як неграмотного уже у 1767 р. розписується в одному із документів його син Антін Ємець. Останній став осавулом сотенним Терехтемирівським.

У війську Б. Хмельницького тяжкими дорогами визвольної війни пройшли Авдій Масло, Андрій та Милаш Бути, Андрій Лазаренко. У першій же половині XVIII ст. продовжують службу козацьку Грицько Масло (?—1726—1736—?), Павло Бутенко (1713), Микита Бут (1736), Андрій та Василь Лозаренко у с. Гречаники (1703). В цей же час зустрічаємо козаків Саву (1726) і Якіма Луненків (?—1726—1736—?).

Двоюродні брати Левко Іванович Шклярєнко, житель с. Стівп'яг, і Лесько та Василь Олефіренки, жителі с. Мала Каратуль (1744), продали греблю на р. Каран, прадідизну і дідизну, комору, греблю і половину гаю під с. Підсінним сотнику Саві Гриневичу. (ЦДДАУ, ф. 57, оп. 1, спр. 306, арк. 114). А відповідно, їх пращури мали тут володіння вже в середині XVII ст.

Козаки терехтемирівські Юхим, Іван і Василь Мисаненки продали прадідизний, дідиизний, і батьківський (+ козак Юхим Мисан) спадковий плец з 4 хатами і угіддями в с. Гречаниках та двір в Переяславі бунчуковому товаришу Якову Іскрі, (ф. 57, оп. 1, спр. 307, ч. 1, арк. 70) (1757).

Відомі сотничі терехтемирівські: Цепковський (?—1649—?), Сергій Труш, Ли(е)сенко Семен (?—1682.07.—?), Цибуленко Семен (?—1682.12.—1683—?), Дараган Федір (?—1695—1706), Іскра Клим Захарович (1708—1712.12.—?), Рустанович Яків (1717—1730.12.—?), Гриневич Сава (1732.7.06.—1754.04.—?), Дах Кость (нак., 1736), Милаш Григорій (нак., 1739, Самута Степан (нак., 1747.02.), Гриневич Михайло (1754.6.07.—1767.12.), Гриневич Федір (1767.22.12.—1778—?).

Отамани городові: Дах Кость (?—1736—?), Кривенко Андрій (?—1757—175—?), сотенний Чубук Марко (?—1762—?), сотенний Солонина Павло (1779—1782).

Писарі сотенні: Іван Кіндратович (?—1736—?), Йосип Романович (?—1758—1763—?), Серик Стефан (?—1768—?), Бечка Стефан (1769—1782).

Сотенні осавули: Бович Дмитро (?—1736—?), Матяш Федір (?—1748—1762—?), Ємець Антон (1757—1782).

Сотенні хорунжі: Денис Тимофійович (?—1736—?), Туркало (Турченко) Ярема (?—1752—1762—?), Курилко Данило (1776—1782).

Серед сотників другої половини XVII ст. фіксується Труш, а у війську Б. Хмельницького у Терехтемирівській сотні був Данило Трошенко (можливо, він чи його син і став місцевим сотником). У Хмельниччину боровся і Цибульський Васко (чи не з його роду сотник Цибуленко Семен?).

В Києво-Золотоверхому монастирі поминався рід обивателя переяславського Федора Дарагана: Власій, Килина, Семен, Ганна, Стефан, Марія, Пелагея, Євдокія, Федір, Анастасія. Очевидно, цей поминальний ряд передував самому Федору. Відомий поколінний розпис Дараганів:

I

Федір Дараган (?—1708.01.) — осавул полковий Переяславський (?—1688—?), сотник Терехтемирівський (?—1695—1706). Володів у сотні селами Підсінним, Козинцями, В'юнищами.

Д.: Ганна NN, 1708.10.01. отримала гетьманський універсал на млин під Каневом.

II

Степан Федорович.

Григорій Федорович—сотник 1-ї полкової сотні; у 1714 р., жителі переяславські, три брати продали батьківську діброву у Стовп'ягах зятеві хорунжому полковому Переяславському Климентію Іскрі.

Дмитро Федорович (м. Кропивна — 1762—?) службу розпочав з 1715 р., сотник Кропивенський, сотник 2-ї полкової. Мав володіння у Курському повіті (чи не за дружиною?), які продав Неплюєвим.

Д.: Ганна Петрівна N

Євдокія Федорівна

Ч.: (1714) Климентій Захарович Іскра, хорунжий полковий (?—1703—1706), сотник (1708—1712), з. в. т. (1713), хорунжий полковий (1714—1718).

Від Федора Дарагана сотничий уряд отримав його зять Клим Іскра. Прадід Клима Іван Якович, син гетьмана Остряниці і сам кандидат на гетьманство (1659), мав сина Юрія, який помер чи загинув в молодості. Син Юрія Захарій, відомий полковник козацький на Правобережжі (?—1692—1699—?). Перейшовши на Лівобережжя, стає сотником Погарським (1709—1712), потім обозним полковим Стародубським (1714—1721). Один із його синів — Клим — осів на Переяславщині. Після посади хорунжого полкового стає сотником у Терехтемирові, після повернення з шведського полону. Згодом стає знову хорунжим полковим. 1708.10.01. отримав гетьманський універсал на с. Городище за збитки через шведську неволю. 1709.4.10. знову пожалуваний універсалом на с. Грушев у Канівській сотні та став в Капустяній долині, 1716.1.02. отримав універсал на маєтності, 1717 — на с. В'юнища. За сином Клима Яковом, підкоморієм Золотоніського повіту, у В'юнищах було 36 дворів (1782) (ЦДІАУ, Ф. 193, оп. 7, спр. 15, арк. 20).

Гриневичі тримали уряд місцевого сотника півстоліття:

Петра зустрічаємо вперше як дозорця гетьманських добр Переяславського полку (?—1697—1707—?) у 1707 р. Мазепа надає йому с. В'юнище. У 1711 р. полковник Переяславський Стефан Томара підтвердив Петру Гриневичу, значному військовому товаришеві, право володіння купленими родинними ділянками. В тому ж році гетьман І. Скоропадський надає універсал йому на володіння в сотнях Домонтовській, Яготинській і Терехтемирівській.

Сава розпочав службу значковим товаришем, потім — сотник Терехтемирівський (1732—1753). У 1745 році продав ділянку з хатою в Козинцях швагрю міщанину переяславському Федору Павлову Шленчаку.

Д.: (1757) Марфа N

Михайло в 1746 став військовим канцеляристом ГВК, а з 1754.6.07. отримав уряд сотника Терехтемирівського. Звільнився бунчуковим товаришем у грудні 1767 року. Згодом обраний предводителем переяславської шляхти, став колезьким асесором (1782). У цей час мав 56 дворів підданих у Переяславському, Золотоніському і Погарському повітах.

Д.: 1) (?—1758—1775—?) Гафія NN

2) (1782) N Федорівна Ширяй, донька бунчукового товариша, рідна сестра дружини переяславського полковника Григорія Іваненка.

Федір розпочав службу 1760.8.04. полковим канцеляристом переяславським, 1763.22.12. отримав звання значкового товариша. З 1765.14.11. став переяславським почмейстром, а з 1767.22.12. — сотником Терехтемирівським.

У Терехтемирівській сотні мали володіння Максимовичі. 1690 р. Мазепа, приймаючи Максима Печерського-Васильківського і його синів в оборону, ствердив серед інших володінь хутір і млини у Терехтемирівській сотні. В 1711 році Скоропадський закріплює за Стефаном Максимовичем ділянку і млини, що дістались йому по небожчиків батькові, значковому товаришу Петру, серед них і с. Козинець. У 1729 році ці та інші володіння йому ж стверджує гетьман Д. Апостол. Частина спадку Петра Максимовича перейшла доньці Олені Ісаєвичевій, сотничці Барішевській. У 60-х роках володіння Ісаєвичів в сотні переходять переяславському полковому судді Якиму Каневському.

Серед сотенної старшини були вихідці з сотницького куреня (Кость Дах, Марко Чубук), з с. Стів'яг (Бечко Стефан, Федір та Ярема Турукали), у XVIII ст. у селах сотні були такі козацькі роди:

с. Стівп'яги: Баки, Бечки, Бойченки, Бураки, Вакули, Годованченки, Горлачі, Дзюби, Долженки, Дразії, Зуї, Євлахи, Ємці, Кириленки, Кубраки, Лиховиденки, Макухи, Малушичі, Матвієнки, Мачарини, Нерівні, Нестеренки, Нижники, Пилипенки, Пищики, Плещенки, Полуляхи, Салути, Саски, Сердюченки, Середи, Склярі, Тараненки, Тисевські, Тулуби, Турукалі, Чехи (Чешки), Шклярєнки, Ярмоленки,

с. Ячники: Грищенки, Дуброви, Зозулі, Кизимєнки, Лобки, Ляшки, Міняйли, Москаленки, Никонєнки, Саливуни, Ткачі, Товбушенки, Хвесєнки, Ходосєнки, Шевченки, Шульженки, Чайки, Чорні.

с. Підсінне: Бердоуси, Ведруженки, Газим'яки, Забіяки, Зулевченки, Калєніченки, Каракози, Кисєлі, Коленки, Кованці, Криворучки, Кривохижі, Куці, Лушаї, Митюки, Пирожченки, Полтавці, Попольноухи, Прийми, Радченки, Ручєнки, Сердюки, Тарасєнки, Трохимєнки, Халяви, Черєвки, Шульги.

с. Андруші: Бакаї, Богоноси, Боровики, Борчки, Бурєнки, Доброскоки, Дрони, Дяченки, Золяки, Зощенки, Кабани, Касьяєнки, Мандари, Мартинєнки, Маслоченки, Мєщєри, Молдованєнки, Нєпоти, Скорини, Тертичєнки, Удоди, Черєдєнки, Шевченки, Ющенки.

с. Козинєць: Белки, Блини, Бовєнки, Бондарі, Вертепенки, Дємченки, Дубровєнки, Дядченки, Галати, Глазуни, Зови, Ілляшенки, Капусти, Кардаші, Корнєєнки, Лагуни, Лєсики, Мірочєнки, Мисєнки, Нижєнки, Никифорєнки, Нужєніченки, Павленки, Первєци, Провожари, Пузачі, Суховєєнки, Устенки, Тимошенки, Ткачі, Трєтинці, Турчани, Харченки, Цєпки, Швайки, Шевченки, Щєрбаки.

с. В'юнище: Андрущенки, Балути, Бойки, Вовнянки, Деркачі, Жучєри, Залути, Іванченки, Кийки, Матюшенки, Романєнки, Савченки, Скороходи, Супруни, Трощини, Філонєнки, Чєшенки, Шиєани, Шпани, Левушки.

с. Городище: Боярини, Герасимєнки, Германєнки, Жлуктєнки, Зозулі, Карпенки, Кошовєнки, Микитєнки, Паламарєнки, Погорілі, Силченки, Тютюнєніченки, Чєпєги, Шаповалєнки, Шостачєнки, Шутєнки, Ющенки.

Реєстр 1726 р. зафіксуєвав у сотні 268 козаків, 156 козацьких дворів; у 1736 р.,— 287 козаків; 1781 р. козацьких дворів 125.

На час ліквідації полково-сотєнного устроєу Терехтемирівщина мала такий вигляд:

	Шляхта	Різночинці	Духовєнство	Хат Козаки	Хат Посполиті	Хат Всього
с. Стівп'яги з Грєчаниками	1	3	2	53	51	104
с. Ячники	—	—	2	20	64	84
с. Підсінне	1	2	2	46	30	76
с. Козинєць	2	—	2	44	29	73
с. В'юнище	1	1	2	30	69	99
с. Городище	—	—	—	27	11	38
Всього	6	6	11	220	254	474

Гадаємо, що наведєні дані допоможуть у відновленні історичної пам'яті нащадків козаків-терехтемирівців, всіх, хто черпає свою силу у таких святинях, як козацький Терехтемирів.

